

Vedno znova pozabljena peta zapoved

V ponedeljek sem si ogledal eno od ponovitev kontroverzne drame Naš razred slovitega sodobnega poljskega dramatika Tadeusza Słobodzianeka, ki odpira številna vprašanja z enim skupnim imenovalcem: kdo smo pravzaprav ljudje in zakaj včasih delujemo tako, kot da bi bili vse kaj drugega?

IGOR KAVČIČ

Kranj – Zadnja predstava aktualne sezone je nastala v koprodukciji **Prešernovega gledališča**, Mestnega gledališča Ptuj in Mini teatra iz Ljubljane, režija pa je bila zaupana režiserki mlajše generacije Nini Rajić Kranjac. Kranjska premiera je bila v času **Tedna slovenske drame**, na Ptuj in v Ljubljani pa bodo predstavo prvič videli jeseni.

Besedilo drame Naš razred spremlja skupino sošolcev – pet Poljakov in pet Judov – od sredine tridesetih let prejšnjega stoletja pa vse do našega časa. Z njimi smo več kot šestdeset let, z vsakim posameznikom odvisno od dolgotrajne njegovega življenja. Judje po večini druge svetovne vojne ne preživijo, tudi po »zaslugi«
svojih poljskih sošolcev. Drama nam ponudi vpogled v pred leti razkrite, ves povojni čas pa zamolčane teme iz polpretekle poljske zgodovine. Avtor Tadeusz Słobodzianek je namreč navdih za svojo dramo dobil v knjigi poljsko-ameriškega zgodovinarja Jana Tomasza Grossa z naslovom Sosedje, uničenje judovske skupnosti v Jedwabnem, ki je na Poljskem sprožila precej polemik. Leta 1941 so v

omenjenem mestu pogrom nad Judi namreč izvedli Poljaki in ne nemški okupatorji, na katere so ves povojni čas valili krivdo za pobjo po nekaterih virih celo 1600 Judov. To so celo zapisali na spomenik, ki so ga postavili na mestu, kjer je nekoč bil skedenj, v katerem so julija 1941 zažgali tako rekoč vse Jude iz tega mesta. Zatajevano sovraštvo in prikrit antisemitizem konec tridesetih let naj bi na vzhodu države vzpodbudila tudi izmenjava dveh totalitarnih sistemov, najprej stalinizma, potem še nacizma. To je bil čas, ko sošolci niso bili več zgolj mladi ljudje, prijateljska družčina, ki uživa brezskrbna zadnja najstniška leta, ampak pod vplivom okolja počne najbolj nagnusna grozodejstva. Avtor je dramo označil kot zgodovino v 14 lekcijah, kot bi s tem želel pokazati na križev pot poljskega naroda v času vojne in po njej.

V uvodu se najprej predstavi razred, sošolci povedo, kaj bi želeli postati, ko odrastejo, kar si velja zapomniti, saj njihove želje na neki način odražajo tudi njihove značaje, ki se v nadaljevanju pokažejo na različne načine. Da recimo sošolec drugega pretepe skoraj do smrti in mu ta, ko se oblast zamenja,

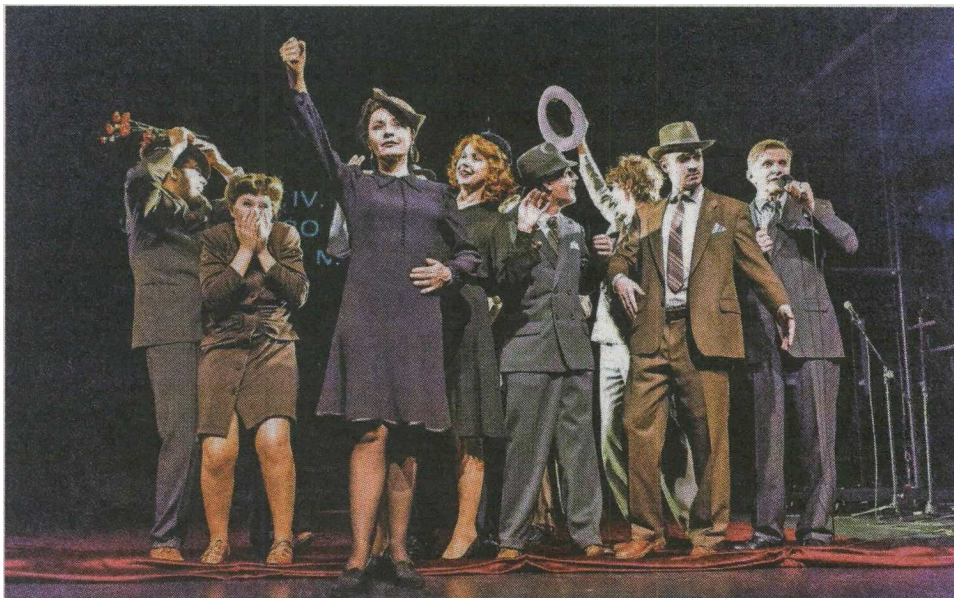
to vrne na še bolj krut način. Le kaj žene človeka, da posili prijateljico iz mladosti in nima slabe vesti, ker se obrne proč, ko jo z otrokom ženejo v smrt? Kam je izginil človek? Je to, da edina preživela Judinja zamenja vero in se poroči s sošolcem Poljakom, plemenito dejanje slednjega in njen gon po preživetju?

Mlada režiserka Nina Rajić Kranjac dokazuje izjemen potencial, saj je znala temo predstaviti na dovolj subtilen način, da v dobri dve uri in pol dolgi predstavi z enim odmorom niti za trenutek ne pomislimo na konec, čeprav ga v zgodbi vseskozi pričakujemo. V predstavi je ravno prav dokumentarnega, realnega in na drugi strani simbolnega, tistega, kar zarezhe in med dogajanjem na odru ter vedno znova in znova dreza v gledalčevega duha. Kdo smo ljudje in zakaj to vedno znova počnemo?

Predstava je dinamična in vseskozi lepo teče. V nobenem trenutku se ne izgubimo, čeprav je oder vseskozi poln akterjev, še živih in tistih, ki prihajajo v sanjah ali slabi vesti morilcev z onega sveta. Dramaturgija je delo **Marinke Postrak**, prav tako je v skla-

dno ekipo pomemben delež dodala koreografinja Tanja Zgonc. Skupaj z gibom daje ritem predstavi glasba Branka Rožmana, ki je na oder povabil tudi živo glasbo (Judita Polak in Ciril Roblek). Priča smo presunljivemu stopnjevanju od tistega, kar slutimo, da se bo zgodilo – in kar se potem res zgodi. Scenografija je tako »praktična«
kot polna simbolov, kot so kupi knjig, cvetje ...

Še enkrat znova smo pričča izjemni igralski ekipi. Ta je homogena in igra kot eno. V različnih delih predstave v ospredje stopijo posamezni liki, a gledano v celoti bi težko posebej omenili kogarkoli v ansamblu. Razred je izjemen – ob **Blažu Setnikarju** in **Darji Reichman** so tu še **Vesna Pernarčič**, **Vesna Jevnikar**, **Miha Rodman**, **Peter Musevski**, **Aljoša Ternovšek** in **Borut Veselko** ter gostujoča igralka Nejc Cijan Garlatti in Benjamin Krnetič. Igralci dobesedno garajo za svoje vloge. Naš razred je še ena predstava, ki opraviči vsak razlog, zakaj **Prešernovo gledališče**. Da bi se le še ljudje ob tem kaj naučili, in čeprav nismo vedno le dobri kot tudi slabi ne, sem prepričan, da bi bili lahko strpni eden do drugega.

Predstava, v kateri še enkrat znova spoznavamo, kako izjemen »razred« ima **Prešernovo gledališče**. / Foto: Nada Žgank